

1.02 Pregledni znanstveni članek

UDK 39(Lemberg pri Novi Cerkvi)(091)

Prejeto: 22. 9. 2014

Božena Hostnik

univ. dipl. etnologinja, konservatorska svetovalka, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije,
OE Celje, Glavni trg 1, SI-3000 Celje
E-pošta: bozena.hostnik@zvkd.si

Zgodovinsko-etnološki oris naselja Lemberg pri Novi Cerkvi

IZVLEČEK

Prispevek poskuša podati splošen prikaz zgodovinsko-etnološkega razvoja naselja Lemberg pri Novi Cerkvi. Naselju sledimo od prvih zapisov do njegovega razcveta z usnjarsko obrtjo na prelomu 18. v 19. stoletje. Večji mejnik v razvoju je bil konec 2. svetovne vojne ter konec družine Galle, ki je imela v lasti lemerski grad. Hud udarec v razvoju naselja pa je bila poplava leta 1954, po kateri je Lemberg začel stagnirati. Sedaj v njem živi pretežno upokojeno prebivalstvo. Nekaj upanja pa Lembergu kljub vsemu daje entuziastična obnova gradu.

KLJUČNE BESEDE

Lemberg, grad, družina Galle, usnjarska obrt, mlin, konservatorstvo, kulturna dediščina

ABSTRACT

HISTORICAL-ETHNOLOGICAL DEPICTION OF THE SETTLEMENT LEMBERG PRI NOVI CERKVI

The contribution aims to provide a general overview of the historical-ethnological development of the settlement Lemberg pri Novi Cerkvi, from the first records to its economic boom with the flourishing leather trade in the 18th and 19th centuries. A major turning point in its development was brought about by the end of the Second World War and the demise of the Galle family, which owned the Lemberg Castle. But the heaviest blow came from the flood of 1954, after which Lemberg began to stagnate. Today, the main portion of the Lemberg population consists of retired people. The enthusiastic restoration of the castle, however, raises some hope for the future.

KEY WORDS

Lemberg, castle, Galle family, leather trade, mill, conservationism, cultural heritage

Geografski oris

Lemberg pri Novi Cerkvi je majhno strnjeno naselje v Občini Vojnik, ki leži na nadmorski višini 340 m in ima približno 110 prebivalcev. Od leta 1997, ko se je Dobrna odcepila od vojniške občine, je mejni kraj med občinama, hkrati pa je tudi zadnje strnjeno naselje ob glavni cesti do Dobrne.

Glavnina naselja je ob regionalni cesti Vojnik–Velenje, približno 6 km od Vojnika. Osrednja znamenitost naselja je grad Lemberg iz 12. stoletja, ki stoji na severni apneniški vzpetini nad naseljem.¹ Na jugu naselje vzporedno s cesto omejujejo potok Dobrnica² ter pobočja Langerja in gozdnati hrib Rigelj z nadmorsko višino 536 m. Najbližji šoli in trgovine pa so na Dobrni in v Novi Cerkvi, ki sta oddaljeni 4 in 5,5 km.

Zgodovinski razvoj

Lemberg pri Novi Cerkvi (dalje: Lemberg)³ je prvič kot *Lenberch*⁴ oziroma *Leumburch*⁵ omenjen v listini iz leta 1213, s katero je avstrijski in štajerski vojvoda Leopold VI. v Mariboru potrdil volila za kartuzijanski samostan v Žičah. Med letoma 1248 in 1271 je na gradu živel krški ministerial Nikolaj Lemberški (*Nikolaj de Lewenberch*).⁶ Leta 1380 so omenjeni stolp pri Lembergu, štiri njive, dva vinograde in ena opustela huba.⁷ Leta 1391 so ponovno omenjeni stolp pri Lembergu ter njive in vrtovi. Leta 1418 sta omenjena dva stolpa v Lembergu. Leta 1396 se omenja vdova po trgovcu in leta 1417 hiša v trgu ter vinograd v trški gorci nad Lembergom, kar dokazuje, da je kraj že pred koncem 14. stoletja dobil trške pravice. V njem je v 17. stoletju obstajala celo svobodna hiša, ki se kot krški fevd omenja leta 1684.⁸ Lemberg, ki je še v prvi polovici 18. stoletja cvetel zaradi tranzitnega prometa in usnjarstva, je v drugi polovici istega stoletja zaradi prevlade konkurenčnih cest⁹ preko Vitanja in Pirešice zamrl in izgubil trško veljavo, ohranil pa je podedovano tržno zasnovo.¹⁰

Kar nekaj nadaljnjih informacij o Lembergu lahko razberemo iz srednjeveških urbarjev, v katerih so zbrani podatki o dohodkih zemljiškega gospoda, popisi podložnih posestev in obveznosti podložnikov do zemljiškega gospoda. Urbar naj bi imela vsaka

gospoščina, saj je bil njen interes, da vodi evidenco o svojih dohodkih in podložnikih.

Tudi leberska gospoščina je vodila svojo evidenco. Ohranjen je urbar iz leta 1678, iz katerega je mogoče razbrati premoženjsko stanje leberske gospoščine in položaj njenih podložnikov. Na podlagi ugotovitev Toneta Kolška je Lemberg spadal med srednje močna gospodstva.¹¹ Leta 1542 je v okvir njegove posesti spadalo 8 planinskih kmetij in 36 naselij s skupno 108 podložniki.

Za podložnike leberske gospoščine je bila značilna precejšnja razpršenost, pa tudi kmetje, živeči v istem naselju, niso bili podložni isti gosposki. To je veljalo le za trg Lemberg, kjer je mogoče zaslediti večje število leberskih podložnikov – kar 21 –, ter za Hrenovo – 10 podložnikov. V drugih naseljih je bilo povprečno po pet kmetij podložnih Lembergu, ostale pa so bile podložne drugim gospodstvom. Poleg kmetij v naseljih so imeli Lemberžani v posesti še kmetije, raztresene po hribovitem ozemlju Paškega Kozjaka.

Lemberška gospoščina je imela skupno 114 dajatenih zavezancev. Največ je bilo kmetij, urbar pa še navaja po eno enoto za vrt, mlin,¹² kovačijo, travnik in vinograd. Skupno število posestnih enot je bilo 121. Glede na to, da je bilo število zavezancev 114, posestnih enot pa 121, lahko sklepamo, da so nekateri imeli v posesti dve ali več enot.

Vse te kmetije so imele do leberske gospoščine dajatvene obveznosti. Vsem je bila skupna denarna dajatev, ostale oblike pa so bile dodeljene vsakemu podložniku posebej. Dajatve so se delile na redne urbarialne denarne in naturalne dajatve ter lov na polhe. Dajanje desetine je bilo vezano na vino, drobnico in žito. Poleg dajatev pa je moral kmet opraviti tudi redno tlako.

Denarna dajatev je bila določena za vsakega kmeta posebej. Pogosto je veljalo, da so morali kmetje nižjo denarno dajatev nadomestiti z višjo naturalno. Te so se nanašale predvsem na vino, živino in žita. S pretvorbo naturalnih dajatev podložnikov v denarni izračun se je njihova letna dajatev gibala med 11 in 19 goldinarji (odvisno od posameznega podložnika).

Vsebina naturalne dajatve je bila prilagojena vsakemu kmetu posebej, medtem ko jih je večina morala biti na razpolago za redno dnevno tlako. Tako je moral eden od podložnikov oddajati vino in opraviti tlako, drugi je moral poleg denarja in redne tlake oddati še pšenico, rž in oves, tretji je bil obvezan oddati drva, loden, mast, jagnje, kole za vinograd in določeno vsoto denarja. Ščasoma so se naturalne dajatve manjšale in zamenjale so jih denarne.

Pretvorba dajatev žitne desetine v denarno vred-

¹ <http://www.td-novacerkev.com>.

² Dobrnica je pritok Hudinje, ki se izteka v Voglajno, ta pa je pritok Savinje.

³ Domačini naselje preprosto in kratko imenujejo Lemberg.

⁴ Curk, *Trgi in mesta*, str. 30.

⁵ Blaznik, *Historična topografija*, str. 414.

⁶ Curk, *Trgi in mesta*, str. 93.

⁷ Huba je posestvo v času fevdalizma; obsegala je od 15 do 20 ha.

⁸ Slatinek, *Lemberg*, str. 142.

⁹ Ob stari rimski cesti, ki je iz Celja mimo leberskega gradu vodila v Mislinjsko dolino, so pri vasi odkrili rimske napisne kamne.

¹⁰ Curk, *Trgi in mesta*, str. 93.

¹¹ Kolšek, *Gospodarsko stanje*, str. 21–38.

¹² Čater, *Kjer se je ustavil čas*, str. 41. Čeprav urbar ne omenja imena mlina, bi to lahko bil leberski mlin. To je edini mlin v trgu Lemberg, letnica 1541 na portalu vrat pa potrjuje njegov obstoj že v času omenjenega urbarja.

*Lemberg na franciscejskem katastru iz leta 1825
(vir: Giskd.situla.org).*

nost je Lembergu prinesla skupno 325 goldinarjev. V urbarju je za žitno mero naveden le koplevnik, ki je znašal 150 celjskih škafov prosa ali ajde. Ta mera je bila uveljavljena na območju ozemlja lemlberške gosposčine. Podatki za oddajo desetine drugih vrst žitaric niso vpisani v urbarju. En škaaf je imel vrednost 30 krajcarjev, torej je bila denarna vrednost koplevnika 75 goldinarjev.¹³ Dejanskega stanja lemlberške gosposčine iz urbarja iz leta 1687 žal ne moremo razbrati, saj se je urbar navezoval pretežno na podložnike in njihove dajatve, medtem ko ostali prihodki v njem niso zapisani.

Nadaljnji pisni viri o Lembergu segajo v začetek 19. stoletja. Franciscejska katastrska karta iz leta 1825¹⁴ Lemberg predstavlja kot naselje, katerega jedro je sestavljalo 15 domačij, razporejenih na obeh straneh ceste Nova Cerkev–Velenje. Z južne strani ga obteka potok Dobrnica z mlinskim rokavom, z zahodne strani pa ga zapira potok, ki priteka iz grajskega griča. Pod trgom na koncu mlinskega rokava je stal štirikolesni mlin. Sredi trga je do konca 18. stoletja stala poznogotska cerkva s pokopališčem, ki so jo leta 1857 prezidali v stanovanjsko hišo (Lemberg

pri Novi Cerkvi 16), potem ko so leta 1841 postavili sedanjo cerkev sv. Katarine.¹⁵

V čas nastanka franciscejskega katastra sodi tudi vodenje zemljiških knjig. Katastrska občina Lemberg ima svoje območje v dolini Dobrnice, zajema pa trg Lemberg, Spodnjo in Zgornjo Hrenovo ter Spodnje in Zgornje Vine. Trg Lemberg pa obsega lemlberški graščini podložno posest: grajsko žago in sušilnico, pozneje združeno z graščino, Kadeževo, Tonič-Muzeljevo, Pavčnikovo, Stoparjevo, Poličevo, Adamičevo (z usnjarstvom), Šanderjevo, Lipač-Seničevo, Kovačevo, Križan-Gorjavškovo (z usnjarno in gostilno), Jakopičevo, Caharijasovo, Topolšek-Jezernikovo in Šibančevo.¹⁶

Zanimiva je primerjava priimkov, navedenih v katastrski občini (začetek 19. stoletja), s priimki, navedenimi v urbarju iz leta 1687. Priimki lemlberških urbarialnih podložnikov nakazujejo na kontinuiteto in trdoživost imen, ki imajo izvor v daljni preteklosti in se kažejo predvsem v domačih imenih. V veliko primerih se je priimek razvil iz ledinskih ali krajevnih imen. Ni pa tako redko, da so podložniki navedeni samo z osebnim imenom, kar je za pozno 17. stoletje nekoliko nenavadno.¹⁷ Priimki lemlberških urbarialnih podložnikov so Kramer, Veler, Verdel, Scheuerl, Dobnik, Pintar, Pristovšek, Kozjak, Korošec, Trager, Hohenart, Prešič, Caharija, Kolenc, Legner, Kuk, Rihernik, Prikler, Mušl, Meglič. Ugotovljeno je, da se je iz poznega 17. stoletja do začetka 19. stoletja ohranil le priimek Caharija.

Do druge svetovne vojne je bil Lemberg skoraj v celoti »odvisen« od gradu, ki je skozi zgodovino menjal različne lastnike.¹⁸ Zadnja lastnika sta bila od leta 1904 dalje Hubert in Ana Galle, ki sta bila po pripovedi informatorjev¹⁹ stroga, a pravična. Večina okoliških prebivalcev je delala zanj. Ženske so opravljale poljska dela, moški pa delo z živino, s konji ter delo v gozdu in kamnolomu.

Usnjarstvo v Lembergu

Kot posebno zanimivost v zgodovini Lemberga je treba omeniti usnjarsko obrt, ki je po ustnem izročilu delovala do 2. svetovne vojne. Usnjarna v Lembergu je prvič omenjena leta 1706, ko je cesar Jožef I. potrdiril pravila celjskega usnjarskega ceha za Lemberg in ostale usnjarne.²⁰ Tudi cesarica Marija Terezija je

¹³ Kolšek, Gospodarsko stanje, str. 29.

¹⁴ http://www.zape.si/srd/srd_kataster.htm. Franciscejski kataster je vrsta davčnega popisa, ki se je v letih 1818–1828 uveljavila v habsburških dednih deželah, po reformah cesarja Franca I. Je naslednik jožefinskega katastra. Napisan je v nemščini. Kataster vsebuje spisovni in mapni del. Katastrske mape so barvne, večinoma risane v merilu 1:2880, osnovna mera pa je katastrska občina, ki je lahko prišla na več mapnih listov. Franciscejski kataster je risala vojska (geodeti in častniki). To je bil zadnji kataster, risan v celoti na terenu, hkrati pa prvi, ki je bil risan s pomočjo merilnih instrumentov. V okrožju vsake dežele so vzpostavili posebno komisijo, najmanjša enota katastra pa je bila katastrska občina (velikost približno 7 km²). Franciscejski kataster so za potrebe davčne odmere hranili v okrajnem katastrskem uradu, za dežele pa v mapnem arhivu. Za vsako občino sta na voljo grafični in spisovni del (zapisnik).

¹⁵ Curk, *Trgi in mesta*, str. 93.

¹⁶ Zdovc, *Zakladnica*, str. 179–180.

¹⁷ Kolšek, Gospodarsko stanje, str. 27.

¹⁸ *Krajevni leksikon Dravske banovine*, str. 123. Grad je bil zgrajen v 12. stoletju. Tu je bilo eno od upravnih središč bivših posestev Viljema Breže Selškega, ki so v prvi polovici 11. stoletja prešla v roke krškega samostana na Koroškem in nato leta 1072 na krško škofijo.

¹⁹ Marija Božnik, Hrenova 35.

²⁰ Slatinek, Lemberg, str. 149. Usnjarne so bile še v Celju, Laškem, Žalcu, Braslovčah, Mozirju, Šoštanju, Velenju, Vojniku, Šentjurju in Planini pri Sevnici.

Ostanki betonskih korit za pranje usnja na Adamičevi zemlji (foto: Božena Hostnik).

leta 1757 ponovno potrdila Jožefova pravila celjskega usnjarskega ceha. Njen prvi člen omenja, da je celjsko ozemlje celjskih usnarjev že »sto in več let nespremenjeno«.

Razvoj obrtnih dejavnosti so poleg grajskih potreb pogojevale bližina vode, razvita živinoreja, svinjereja itd.²¹ Po urbarju iz leta 1687 so bili v Lembergu trije obrtniki: Jurij Pintar je bil mlinar, Jurij – mali trgovec ali kramar ter neimenovani čevljar. Kasneje je omenjen še Topolšek-Jezernikov mlin. Pri Kovaču pa je bila kovačnica. Zunaj trga je imela graščina svojo žago in dve usnjarni: Adamičevo in Križan-Gosjakovo.²² Informatorji pomnijo le, da je bila ob hiši Lemberg pri Novi Cerkvi 15, domače ime pri Adamič, usnjarna vse do 2. svetovne vojne. Za hišo so strojili, prali in sušili kože. Po vsem trgu je zelo smrdelo.

Strojenje je predelava surove živalske kože s stroji v usnje. Način strojenja je odvisen od uporabljenega strojila. Po iznajdbi rastlinskih ekstraktov v 18. stoletju se je proces strojenja, ki je prej trajal tudi do enega leta ali več, močno skrajšal. Konec 19. stoletja so za strojenje pričeli uporabljati natrijev sulfit in kromove soli, v začetku 20. stoletja pa sintetična strojila. Številne rastline imajo v lubju, lesu, listih, plodovih in koreninah strojilne snovi, ki so jih pridobivali s posebnimi postopki, stroji in napravami. Na Slovenskem so v 19. stoletju največ strojili s smrekovim in hrastovim lubjem ter ježicami (vegetabilno strojenje). Uporabljali so hrastovo lubje 12–20-letnih hrastov. Zaradi pomanjkanja hrastovega lubja so začeli

uporabljati smrekovo čreslenico, ki se močneje skisa kakor hrastova, zato so jo raje uporabljali v kombinaciji z izvlečkom kebrača.²³

Zanimivo je, da so leta 2008, v času čistilne akcije, prostovoljni gasilci iz Lemberga iz potoka Dobrnica potegnili stroj oziroma mlin za »škurje mlet« – stroj za mletje hrastovega lubja, ki so ga uporabljali v Adamičevi usnjarni.²⁴ Predali so ga zbiralcu starin, kateremu pa je skladišče pogorelo, tako da stroj ni več ohranjen.

Mejnik v zgodovinskem razvoju naselja je bila 2. svetovna vojna. Po njenem koncu grad Lemberg ni bil več v lasti družine Galle, ampak je prešel v last splošnega družbenega premoženja.²⁵ Člani družine Galle so bili izgnani oziroma ustreljeni,²⁶ v gradu pa so se naselili razni stanovalci. Bližnji prebivalci niso več delali za potrebe gradu, ampak so se preizposlili v okoliških krajih. Ob začetku vojne je zamrla usnjarska obrt, opuščeno graščinsko žago in stari mlin pa je leta 1954 opustošila povodenj,²⁷ ki je bila za Lemberg hud udarec.

²³ Nemški strojevec (*Myricaria germanica*) iz družine tamariševk (*maricaceae*).

²⁴ Zadnji usnjar Karli Adamič je umrl leta 1948.

²⁵ V postopku denacionalizacije je družina Galle leta 2002 dobila vrnjeno posest z gradom. Od leta 2007 je lastnik Franci Zidar.

²⁶ Informatorji še pomnijo, da »so staro Galetovo partizani mučili in ubili pod sv. Tomažem, sinova pa sta šla z nemško vojsko k sorodnikom v Avstrijo«.

²⁷ Krajevni leksikon Slovenije, str. 86.

²¹ Prav tam, str. 148.

²² Slatinek, Lemberg, str. 149.

Poplava leta 1954

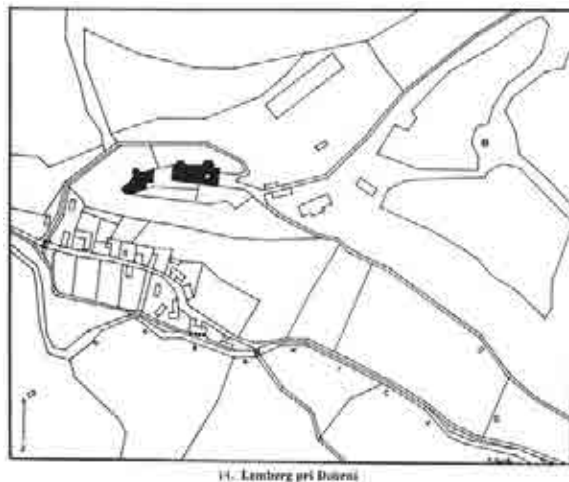
Za bolj doživet prikaz takratne hude ujme je povzeto poročilo lokalnih poročevalcev o povodnji ob Zgornji Hudinji in Dobrnici, objavljeno v *Geografskem vestniku* leta 1954: »Dne 4. in 5. junija 1954 je bila v okrajih Celjskem, Šoštanjskem in Krškem huda povodenjska katastrofa, ki je napravila ogromno škodo in zahtevala tudi znatno število človeških žrtev. Nad Grosovim klancem med Pristavo in Lembergom je zemeljski plaz zasul strugo in vodo zaježil; zato je tu narasla za 3 do 3 in pol metra nad normalo ter se razlila izven struge do 2 m visoko. Z novo, do 2 m globoko strugo si je poiskala pot kar čez njivo in s tem presekala dotedanji ovinek. V vsem sektorju nad Lembergom je voda Dobrnice porušila eno kmečko hišo, 2 kovačiji, 10 gospodarskih poslopij in delavnic, 4 mline, 3 jezove, 2 žagi, 1 betonski in 3 kamnite mostove. Človeških žrtev ni zahtevala. Plazovi zemlje in kamenja so v porečju Dobrnice tudi sicer napravili obilo škode. Uničili so več kompleksov gozda, zasuli cesto v Hudičevem grabnu ter cesto in strugo pri Grosovem klancu pod Lembergom. Posebno veliko jih je bilo ravno pri Lembergu in bližnjih Vinah, kjer so mehkim miocenskim laporjem podlaga močno nagnjene plasti litavskega apnenca. V sektorju med Lembergom in Hrenovo, kjer se dolina nekoliko razširi, se je voda razlila do 100 m na široko ter dosegla južno pobočje, ki ga je nasproti Lembergu pričela izpodjedati. Ob ovirah, na katere je zadela, na primer ob podrtem kozolcu v Lembergu, je odlagala blato in kamenje. Tudi v tem svetu je bilo v mehkiem terciarnem svetu obilo usadov. Vsega skupaj so bila tu uničena 3 gospodarska poslopja, 1 jez, 1 mlin, 1 kozolec, 1 kamniti in nekaj manjših lesenih mostov. Cesto je pri Lembergu uničil usad, med Lembergom in Hrenovo pa deloma usad, deloma voda.«²⁸

Poplava je močno spremenila zgornji del Lemberga. Kar za nekaj deset metrov se je prestavila struga Dobrnice, ki je odnesla Galletovo žago in močno poškodovala njihov konjski hlev. Starejši prebivalci Lemberga še sedaj pomnijo takratno ujmo. Pravijo, da si po povodnji Lemberg še dolgo ni opomogel.

Današnja podoba Lemberga pri Novi Cerkvi

Jedro naselja je ob regionalni cesti Vojnik–Velenje (oziroma Dobrna) in predstavlja razložen tip obcestnega naselja, ki ga tvorijo obcestno razporejene stavbe, med katerimi je še ohranjenih nekaj starejših poslopij. Ta so z daljšo fasado postavljena bolj ali manj pravokotno na cesto in po svoji zasnovi ohranjajo prvoten videz naselja.

Leta 1850 je naselje spadalo k novoustanovljeni občini Nova Cerkev. Leta 1992 se je naselje Lemberg

Katastrski načrt iz leta 1825 (Curk, Trgi in mesta).

Sedanja zasnova Lemberga z gradom (Giskd.situla.org).

pri Strmcu (pogosto poimenovano Lemberg pri Dobrni) preimenovalo v naselje z imenom Lemberg pri Novi Cerkvi in se pripojilo k Občini Vojnik.²⁹

Primerjava med katastrskim načrtom iz okoli leta 1825³⁰ in sedanjo osnovno naselja kaže, da je parcelacija v naselju v osnovi ohranjena. Razvidna sta tudi število objektov v Lembergu v preteklosti in njihova orientacija.

Zanimiva je tudi primerjava gibanja števila prebivalcev v naselju Lemberg pri Novi Cerkvi od leta 1820 do leta 2010.³¹ Največ prebivalcev je bilo v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Sedaj prebivalstvo stagnira, po najnovejših podatkih s terena pa celo upada.³²

²⁹ www.stat.si/.../doc/spremembe%20naselij%20-%202024.10.xls.

³⁰ Curk, *Trgi in mesta*, str. 189, kataster Lemberg pri Dobrni.

³¹ www.stat.si/Popis2002//si/rezultati/NAS-T-111_T_Z_slo.xls.

³² Kar nekaj zanimivih starejših informatorjev, ki so poznali zgodovino Lemberga, je v zadnjih letih umrlo.

²⁸ Melik, *Povodenj*, str. 36–38, po poročilih Silve Arlič in Ivana Gamsa.

Gibanje števila prebivalcev v obdobju 1820 do 2010*Pogled na Lemberg z gradu (foto: Božena Hostnik).*

Lemberg pri Novi Cerкви ima lastnosti kulturne dediščine in je v skladu z Zakonom o varstvu kulturne dediščine (Ur. l. RS št. 16/2008) varovan v prostorskih aktih Občine Vojnik³³ ter vpisan v Register kulturne dediščine (dalje RKD) kot Lemberg pri Novi Cerкви – Trško naselje (EŠD 12180).

Lastnosti kulturnega spomenika lokalnega pomena v naselju imata Lemberg pri Novi Cerкви –

Grad Lemberg (EŠD 4369)³⁴ in Lemberg pri Novi Cerкви – Cerkev sv. Katarine (EŠD 3203).³⁵

Kulturni spomenik Lemberg pri Novi Cerкви – Grad Lemberg (EŠD 4369) je v RKD predstavljen z opisom: »Srednjeveški grad je bil leta 1584 temeljito predelan, dozidan v renesančnem slogu z dodanima velikima rondelama. Datacija: prva četrtina 13. stol., 1213, tretja četrtina 15. stol., zadnja četrtina 16. stol.,

³³ Prostorski plan Občine Vojnik (Ur. l. RS št. 79/2004) in Odlok o PUP za kmetijski prostor Občine Vojnik (Ur. l. RS št. 89/2004).

³⁴ EŠD – evidenčna številka dediščine.

³⁵ Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov na območju Občine Celje (Ur. l. RS št. 28/86 in št. 1/92).

Cerkev sv. Katarine in grad (foto: Božena Hostnik).

1584, prva polovica 19. stol. Grad stoji na pomolu nad cesto Nova Cerkev–Dobrna.«³⁶

Leta 1453 je grad razrušil Friderik II. Celjski. Novi grad so zgradili šele leta 1584. Ko so leta 1456 Celjski izumrli, je postala lemerska gosposčina last deželnih knezov, ki so jo dajali v najem. Do 2. svetovne vojne je bila lastnica gradu družina Galle, nato je bil grad nacionaliziran in denacionaliziran, sedaj je lastnik Franci Zidar.

Drugi kulturni spomenik v naselju je Lemberg pri Novi Cerkvi – Cerkev sv. Katarine (EŠD 3203). Prvotna cerkev iz leta 1262³⁷ je stala na mestu sedanje hiše v Lembergu št. 16,³⁸ vendar pa ustni viri zatrjujejo, da je kapela stala na mestu gospodarskega poslopja, ki spada k domačiji Lemberg 16. Leta 1787 je bila cerkev zaradi reform, ki so težile k podreditvi cerkve državi, porušena, saj je cesar Jožef II. odločno nadaljeval cerkveno politiko svoje matere Marije Terezije. V letih 1839–1841 so po prizadevanjih usnjara Matevža Križana na njegovem svetu zgradili sedanjo cerkev sv. Katarine.³⁹

Cerkev je posvečena mučenki Katarini Aleksandrijski.⁴⁰ Rojena je bila okrog leta 282 v Aleksandriji, kjer naj bi v prvih letih 4. stoletja (najbrž leta 307) umrla mučeniške smrti. Njeno truplo naj bi angeli takoj odnesli na goro Sinaj, kjer sta iz njenega gro-

ba pritekla mleko in olje s čudežno zdravilno močjo. Največkrat je upodobljena s kolesom in mečem,⁴¹ v cerkvi v Lembergu pa je upodobljena ob svoji zaroki z Jezusom. Goduje 25. novembra in takrat je v Lembergu Lepa nedelja. Maša je tudi na velikonočni ponedeljek in na praznik sv. Rešnjega telesa.

Cerkev je enoten pravokoten prostor z dvokapno streho in zvonikom nad fasado. Zunanost cerkve je preprosta z opečnim profiliranim venčnim zidcem. Okna so pravokotna, polkrožno zaključena. Zvonik izstopa iz tlorisa za pol metra in je spodaj okrašen z vodoravno maltasto rustiko, zgornjo polovico krasita po dva pilastra. Notranost je enoten prostor, ki ga sestavljajo tri kapasto obočne pole. Tlak je kamnit. Pevski kor nosita dva kanelirana slopa in trije kapasti oboki. V cerkvi sta dragoceni baročni sliki Filipa Karla Laubmanna iz leta 1788. Oltarna slika je predvidoma delo podobarja Jožefa Vrenka. Slika Zaroke sv. Katarine z Jezusom, večna luč in baročni križev pot pa so iz porušene stare cerkve.⁴²

Objekti kulturne dediščine v Lembergu pri Novi Cerkvi

V Lembergu pri Novi Cerkvi – Trško naselje (EŠD 12180)⁴³ stoji pet objektov, ki so še ohranili lastnosti, zaradi katerih jih lahko vrednotimo kot kul-

³⁶ Gradu in njegovemu zgodovinskemu razvoju je posvečena večja pozornost v ostalih člankih.

³⁷ Orožen, *Zgodovina*, str. 278.

³⁸ Curk, *Topografsko gradivo*, str. 66.

³⁹ Slatinek, *Lemberg*, str. 157–158.

⁴⁰ Schaubert, Schindler, *Svetniki*, str. 609. V Sloveniji ji je posvečenih še 35 cerkva.

⁴¹ Prav tam, str. 607–609.

⁴² Curk, *Topografsko gradivo*, str. 66.

⁴³ Objekti so varovani v skladu z Zakonom o varstvu kulturne dediščine (Ur. l. RS št. 16/2008). Predstavljeni so z dopolnjenim opisom iz RKD ter s podatki, pridobljenimi iz ustnih virov.

*Objekti z lastnostmi kulturne dediščine
(Giskd.situla.org).*

turno dediščino. Ohranjeno imajo prvotno zunanjo in notranjo podobo ter tlorisno zasnovo. Časovno so vsi datirani na prelom med 18. in 19. stoletjem in vrisani na franciscejskem katastru iz leta 1825. Iz njih lahko razberemo način življenja in gospodarjenja v preteklosti.

Lemberg pri Novi Cerkvi – Mlin Lemberg pri Novi Cerkvi 12 (EŠD 15018); domače ime: pri mlinarji

Nadstropna zidana hiša ima tlorisno zasnovo v L. V preteklosti sta bila v zgradbi mlin na tri kamne in mlinarjevo stanovanje. V pritličju sta bila črna kuhinja in mlin z mlinskimi napravami, v nadstropju pa mlinarjeva soba, skladišče, kašča in še ena (malo večja) črna kuhinja (sedaj je na njenem mestu kopalnica). Na lesenem vhodnem portalu sta letnici 1541 in 1898, na tramu v notranjosti mlina pa: »18 Jur Toplišček 98«. Informatorji še pomnijo zgodbe o močnih bratih Juriju (roj. 1859) in Matevžu (roj. 1861) Toplišček ter njuni »nori« sestri Agnes, ki je napadala ljudi, ko so prišli v mlin. Njeno norost so videli tudi v

Lemberg pri Novi Cerkvi 12 (foto: Božena Hostnik).

tem, da je »pozimi v grabnu noge umivala«. ⁴⁴ Nihče iz družine Toplišček ni imel potomcev, zato je mlin podedovala sorodnica Ana, poročena Jezernik. Mlin je deloval do poplave leta 1954, ko ga je ta tako močno poškodovala, da ga niso več obnovili.

Leta 2002 je Zavod za varstvo kulturne dediščine pripravil Strokovne podlage za razglasitev kulturnih spomenikov v Občini Vojnik (NC 620/02). Med predlogi je bil zaradi svoje izjemne zasnove in (takrat) še ohranjene notranje opreme vključen tudi mlin. Žal se je Občina Vojnik samovoljno odločila, da mlina ne bo razglasila za kulturni spomenik. Jezerniki so nato leta 2004 mlin prodali sedanjemu lastniku Rudolfu Smrečniku, ki pa z Zavodom za varstvo kulturne dediščine ne sodeluje. Na objektu se izvajajo gradbeni posegi, ki občutno zmanjšujejo lastnosti kulturnega spomenika. Mlinske naprave v notranjosti so bile še bolj poškodovane v poplavi leta 1990. Sedaj postaja obnova notranjosti mlina z razpoložljivimi sredstvi vprašljiva. Zadnjih nekaj let je mlin po sanaciji ceste ograjen z visoko ograjo in težko dostopen.

Lemberg pri Novi Cerkvi – Hiša Lemberg pri Novi Cerkvi 13 (EŠD 25142); domače ime: Križan, Gorjakušek, Hren

Nadstropna stavba pravokotnega tlorisa s petosno fasado je v celoti zidana. Streha je somerna dvokapnica s čopoma, krita z opečnim zareznikom. Vhodni portal je kamnit, z letnico 1832. Na vzhodni strani je novejša senčnica, namenjena gostilniškemu vrtu.

Ustni viri navajajo, da je imel gostilničar Križan zasebnega učitelja za svoje otroke. Za njim je gostilno vodil Gorjakušek, ki je bil tudi »dohtar« (zdravnik). Imel je tri hčere, ki so se odločile, da postanejo nune in so se ukvarjale z zeliščarstvom. Pred 2. svetovno vojno naj bi bili poleg gostilne še trafika in pošta. Nekaj let naj bi bila poleg gostilne tudi domača lekarna.

Lemberg pri Novi Cerkvi 13 (foto: Božena Hostnik).

⁴⁴ Čater, *Kjer se je ustavil čas*, str. 41.

Nune so pred 2. svetovno vojno odšle v samostan, gostilna pa je bila prodana Hrenom, ki so bili med vojno izgnani v Bosno. Tradicijo gostinske obrti nadaljuje Krčma pod gradom.

Lemberg pri Novi Cerkvi – Hiša Lemberg 15 (EŠD 25141); domače ime: pri Adamič, pri Ledrarji

Nadstropna trška hiša s petosno glavno fasado je bila zgrajena na začetku 19. stoletja. Zaradi kasnejših gradbenih posegov ima tloris v obliki črke L. Fasada je skromno členjena. Streha je somerna dvokapna. Do vhoda v nadstropje vodijo enoramne kamnite stopnice. Pritličje je bilo nekdanje usnjarski obrti, v nadstropju pa je bilo usnjarjevo stanovanje.

Kot je že bilo omenjeno, je bil Lemberg v preteklosti znan po usnjarstvu. Največji razcvet je doživel na prelomu iz 18. v 19. stoletje, ko so bile v Lembergu tri usnjarne: Adamičeva, Križan – Gosjakova in Žabukovškova, ki se je preselila iz Celja.⁴⁵ Najdlje se je obdržala »Adamičeva ledrarija«. Delovala naj bi vse do poplave leta 1954. Obsegala je ves južni del travnika za hišo. Na travniku so bila betonska korita za kože, sodi za shranjevanje, prostor za strojenje in sušenje itd. Za potrebe usnjarstva se je uporabljalo tudi bližnje gospodarsko poslopje, ki je spadalo k domačiji Lemberg pri Novi Cerkvi 14 in v katerem so bila tudi tri korita za namakanje kož. Čez travnik na južnem delu je bil speljan jarek za dotok vode, ki je z vodo oskrboval tudi bližnje mlinško kolo v mlinu. Mlinar in usnjar sta imela strogo določen čas dotoka vode. Adamič je za usnjarno lahko vodo uporabljal le ob torkih in četrtnih, ko je za nekaj ur ustavil dotok vode v mlin. Po poplavi leta 1954 usnjarna ni več delovala.

Lemberg pri Novi Cerkvi 15 (foto: Božena Hostnik).

Lemberg pri Novi Cerkvi – Hiša Lemberg pri Novi Cerkvi 16 (EŠD 25139); domače ime: pri Jakopič, pri Škoflek

Pritlična zidana hiša je pravokotnega tlorisa. Streha je somerna dvokapnica, krita s cementnim zareznikom. V vogalni niši je podoba Kristusa na križu. Notranjost objekta je v veži in kuhinji obokana. Nekdaj je bila v hiši črna kuhinja. V Topografskem gradivu⁴⁶ je navedeno, da je prvotna cerkev, ki jo je dal Jožef II. porušiti, stala na mestu hiše, vendar ustni viri in izkopana okostja ob gospodarskem poslopju nakazujejo drugače. Hiša je sedaj prazna. Lastniki jo uporabljajo za sušenje mesnin, orehov in zelišč ter za shranjevanje krame.

Lemberg pri Novi Cerkvi 16 (foto: Božena Hostnik).

Lemberg pri Novi Cerkvi – Marof na domačiji Lemberg pri Novi Cerkvi 17 (EŠD 25140); domače ime: Ceherija, Ceherez, pri Božnik

Nadstropna stavba pravokotnega tlorisa je v spodnjem delu kamnita, v nadstropju pa lesena, grajena iz brun. Streha je somerna dvokapnica, krita s salonitno kritino. Zahodno stran poslopja opasuje lesen gank.

Lemberg pri Novi Cerkvi 17, gospodarsko poslopje (foto: Božena Hostnik).

⁴⁵ Slatinek, *Lemberg*, str. 149.

⁴⁶ Curk, *Topografsko gradivo*, str. 66.

S stransko fasado meji pravokotno na cesto. Gospodarsko poslopje, ki je še ohranilo svojo prvotno tlorisno zasnovo in zunanjo podobo, kaže način življenja in gospodarjenja v preteklosti. Poslopje je delno še v uporabi.

Lemberg pri Novi Cerkvi – Hiša Lemberg 23 (EŠD 12179); domače ime: Langerca, pri Langerju

Nadstropna, nepodkletena zidana stavba ima tlorisno zasnovo v obliki črke L. Fasada je skromno členjena. Streha je krita z opeko. Ohranjena je prvotna tlorisna razporeditev. Objekt je trenutno v fazi gradbene prenove.

Graditelji hiše niso znani. Informatorji se spominjajo predzadnjega lastnika Langerja, ki ga navajajo viri po kmetijski odvezi med gospodarji lemberskega gradu.⁴⁷ Dr. Edmund Langer je namreč leta 1890 število kmetij, ki so pripadale lemberski gosposčini, povečal za štiri.⁴⁸ Bil je deželni poslanec, advokat in lastnik gospostva Lemberg.⁴⁹ Njegova hči Hermina se je leta 1894 poročila s Heinrichom Jaborneggom, ki je v Celju opravljal delo pravnika in direktorja pošilnice ter bil v letih 1906–1914 celjski župan. Potomcev nista imela.⁵⁰ Dr. Langer je umrl leta 1912, nato je hišo kupila družina Galle, saj je njegova hči Hermina živela v Celju. Družina Galle je hišo namenila svojim uslužbencem – hišno ime Langerca pa je kljub temu ostalo.

Lemberg pri Novi Cerkvi 23 (foto: Božena Hostnik).

Objekti, ki so bili v preteklosti v naselju Lemberg

V Lembergu je kar nekaj objektov, ki nimajo lastnosti kulturne dediščine, vendar pa so na njihovih mestih v preteklosti stale zgradbe, ki so z etnološko-zgodovinskega vidika pomembne za razumevanje razvoja naselja.

Lemberg pri Novi Cerkvi 13 b – stanovanjska hiša; domače ime: Hrenov marof

Na mestu sedanje, z daljšo fasado ob breg prislojene stanovanjske hiše, ki je bila zgrajena v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, je nekdaj stalo gospodarsko poslopje – marof, ki je pripadalo gostilni Hren. Spodaj je bilo kamnito, zgoraj pa leseno. Marof je zgorel v požaru leta 1965.

Lemberg pri Novi Cerkvi 14 – stanovanjska hiša; domače ime: pri Polič, pri Klinc

Pritlična, nepodkletena zidana stanovanjska hiša stoji v vzhodnem delu naselja, nasproti gostilne. V objektu so bile nekdaj trgovina, gostilna in tudi kovačija. Trgovina in kovačija sta delovali do tridesetih let prejšnjega stoletja, gostilna pa do konca 2. svetovne vojne. Pred gostilno je na mestu, kjer danes teče cesta, stala velika lipa, ki je bila posajena za časa Turkov in so jo posekali v šestdesetih letih 20. stoletja, ko so širili cesto. Stanovanjska hiša ni ohranila prvotne notranje zasnove. Gospodarsko poslopje ob stanovanjski hiši je v času delovanja Adamičeve usnjarne služilo kot skladišče. Sedaj je zapuščeno, brez namembnosti.

Lemberg pri Novi Cerkvi 16 – gospodarsko poslopje; domače ime: pri Jakopič

Podolžno, spodaj kamnito in zgoraj leseno gospodarsko poslopje je s krajšo fasado potisnjeno v breg pod gradom. Streha je dvokapna s čopi, krita z opeko. Gospodarsko poslopje je bilo v osemdesetih letih prejšnjega stoletja adaptirano in je zaradi prizidkov na zahodni strani in gradbenih posegov v notranjosti izgubilo lastnosti dediščine. Na lesenem vhodnem portalu v obokano klet v pritličju je letnica A 1857 P. Ustni viri zatrjujejo, da je na tem mestu stala prvotna kapela. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja je bilo ob prenovi objekta najdenih veliko človeških okostij, kar nakazuje, da je bilo nekoč tam pokopališče. Vendar pa stroka o najdišču okostij ni bila obveščena, tako da so podatki o preteklosti izgubljeni.

Lemberg pri Novi Cerkvi 16 a – stanovanjska hiša

Na mestu sedanje stanovanjske hiše, ki je bila zgrajena v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, je stala manjša kamnita vinska klet, ki je pripadala gostilni Hren.

Lemberg pri Novi Cerkvi 18 – stanovanjska hiša; domače ime: pri Šander, Šanderjevo

Sedanja stanovanjska hiša je bila zgrajena v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Na njenem mestu (isto orientirana) je prej stala stara pritlična Šandorjeva hiša. Družina Šandor je bila znana po veliki dre-

⁴⁷ Orožen, *Zgodovina*, str. 26.

⁴⁸ Prav tam, str. 85.

⁴⁹ <http://www.celjskozasavski.si/osebe/jabornegg,-pl.-altenfels-heinrich/257/>.

⁵⁰ Preinfalk, *Plemiške rodbine*, str. 50–51.

vesnici, ki se je raztezala na zahodnem robu naselja – nad desnim bregom potoka Dobrnica. Drevesnica sadnega in okrasnega drevja je bila namenjena potrebam graščine.

Lemberg pri Novi Cerkvi 19 – gasilski dom

Nadstropna zidana stavba, ki je pravokotno postavljena na cesto, stoji na zahodnem robu naselja. V njej deluje Prostovoljno gasilsko društvo (PGD) Lemberg. Leta 1948 so se zbrali gasilski entuziasti iz vasi Vine, Zgornja Hrenova in Lemberg ter v okviru PGD Strmec (sedaj Nova Cerkev) ustanovili gasilsko enoto v Lembergu. Leta 1950 so postali samostojno društvo.⁵¹ Stavbo za gasilski dom je gasilskemu društvu dodelila (takratna) Občina Celje. To je bila nekdanja hmeljska sušilnica. Pred 2. svetovno vojno je pripadala družini Galle, ki je imela v Lembergu in Hrenovi velika posestva s hmeljem. V času obiranja hmelja so pri delu pomagali prebivalci bližnje in daljne okolice. Lesen sušilni stolp na južnem delu stavbe so odstranili leta 1948, ko je stavbo prevzelo v upravljanje gasilsko društvo.⁵² Na mestu sušilnega stolpa so uredili dovoz za gasilska vozila.

Lemberg pri Novi Cerkvi 19 b – stanovanjska hiša

Na mestu sedanje, novejše stanovanjske hiše, ki stoji ob potoku Dobrnica, na južnem robu naselja, je v času delovanja Adamičeve usnjarne (do poplave leta 1954) stalo podolžno leseno pritlično gospodarsko poslopje, v katerem sta bila skladišče za kože in stroj oziroma mlin za »škurje mlet«.

Lemberg pri Novi Cerkvi 20 – stanovanjska hiša; domače ime: pri Senič

V obnovljeni stanovanjski hiši, ki stoji tik ob cesti na zahodnem robu naselja, je v času pred 2. svetovno vojno živel Senič, »fervolter« – oskrbnik – v Galletovi graščini. Delo je opravljal do konca 2. svetovne vojne – skoraj 50 let. Za Seničevo hišo pa je stal velik zidan grajski hlev za govedo (sedaj Lemberg pri Novi Cerkvi 20 a), poleg njega pa manjša hiša, v kateri so imeli stanovanja »fijakarji« – kočijaži.

Zahodno od Seničeve hiše, na koncu naselja, kjer je sedaj avtobusna postaja, je bil kamnolom – »pruh«, ki je deloval do leta 1960. Zapreti so ga morali zaradi pritožb prebivalcev o hrupu in premočnih tresljajih. Kamnolom so Galleti v preteklosti uporabljali za potrebe graščine. V vzhodnem delu naselja (v bližini sedanje cerkve sv. Katarine) je bil manjši Štajnerjev kamnolom, ki pa so ga zaprli že pred 2. svetovno vojno.

Lemberg pri Novi Cerkvi 21 – lesena baraka

Na jugozahodnem robu naselja, na robu dvorišča gasilskega doma, stoji manjša lesena baraka, ki spada pod hišno številko 21. Na njenem mestu je nekdanja stala kovačija, ki je služila potrebam graščine (Galleti so imeli kovačijo tudi v Hrenovi). Obenem je bil ob kovačiji prostor za »prehar« – stroj za lomljenje in drobljenje kamna iz kamnoloma – na nasprotni strani ceste. Povodenj leta 1954 je odnesla kovačijo z vso opremo vred.

Lemberg pri Novi Cerkvi 23 a – stanovanjska hiša; domače ime: pri Majarji

Nasproti »Langerce« (Lemberg pri Novi Cerkvi 23), na levem bregu potoka Dobrnica, stoji leta 1986 zgrajena stanovanjska hiša. Informatorji pomnijo, da je bila zgrajena znotraj velikega konjskega hleva, ki so ga porušili, ko je bila hiša dokončana. Do konca 2. svetovne vojne je bil na tem mestu velik Galletov konjski hlev. Po pripovedi informatorjev naj bi bilo v hlevu tudi do 100 konj. »Majer« pa se je imenoval nadzornik – upravljavec s konji oziroma hlevom. V podolžnem zidanem poslopju so poleg konj bivali tudi hlapci in majer. Ob poslopju, na dvorišču, naj bi bil (po ustnem izročilu) tudi gepelj,⁵³ ki so ga gnali konji. Povodenj leta 1954 konjskega hleva kljub bližini potoka ni uničila, porušili so ga zaradi gradnje stanovanjske hiše.

LITERATURA

- Blaznik, Pavle: *Historična topografija slovenske Štajerske in jugoslovanskega dela Koroške do leta 1500, II del*. Maribor: Založba Obzorja, 1986.
- Curk, Jože: *Topografsko gradivo, 1. Sakralni spomeniki na območju občine Celje*. Celje: Zavod za spomeniško varstvo Celje, 1966.
- Curk, Jože: *Trgi in mesta na slovenskem Štajerskem. Urbano gradbeni oris do začetka 20. stoletja*. Maribor: Založba Obzorja, 1991.
- Čater, Simona: *Kjer se je ustavil čas*: Konservatorski program za obnovo mlina v Lembergu: diplomsko delo. Celje, 2001.
- Kolšek, Tone: *Gospodarsko stanje lemerške gospodarske, dajatve in položaj njenih podložnikov po urbarju iz leta 1687. Celjski zbornik 1977–1981*. Celje: Kulturna skupnost občine Celje, 1981, str. 21–38.
- Krajevni leksikon Dravske banovine* (ur. Guido Zupan). Ljubljana: Zveza za tujski promet za Slovenijo, 1937.

⁵¹ Orožen, Oris, str. 583.

⁵² Gasilske družine, <http://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4200604032.pdf>.

⁵³ Gepelj je naprava za vrtenje pogonske gredi, ki jo poganja vprežna živina, npr. konji, s hojo v krogu. Gepelj je bil prehodna oblika med ročnim mlatenjem žit in mlatilnicami.

Melik, Anton: Povodenj okrog Celja junija 1954. *Geografski vestnik* 26, 1954, letnik 26, str. 36–38.

Orožen, Janko: *Oris sodobne zgodovine Celja in okolice 1941–1979*. Celje: Kulturna skupnost občine Celje, 1980.

Orožen, Janko: *Zgodovina Celja in okolice. I. del; Od začetka do leta 1848*. Celje: Kulturna skupnost občine Celje, 1971.

Orožen, Janko: *Zgodovina Celja in okolice. 1. in 2. del*. Celje: Kulturna skupnost Celje, 1971.

Pajer, Andrej, in Milena Hazler-Papič in Vito Hazler: *Gradnja v vaškem prostoru celjskih arhitekturnih regij*. Celje: Občina Celje: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 1993.

Preinfalk, Miha: *Plemiške rodbine na Slovenskem. 18. stoletje*, 1. del. Ljubljana: Viharnik 2013.

Schauber, Vera, in Michael Schindler: *Svetniki in godovni zavetniki za vsak dan v letu*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1995.

Slatinek, Zoran: *Lemberg grad in trg*. Lemberg: samozaložba, 2013.

Slovenski etnološki leksikon (ur. Angelos Baš). Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004.

Zdovc, Hedvika: *Zakladnica podatkov o posestnih razmerah v fondu okrajnega sodišča Celje*. Celje: Zgodovinski arhiv Celje, 2010.

SPLETNI VIRI

<http://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4200604032.pdf>, *Gasilske družine v gasilski zvezi Vojnik – Dobrna*. Raziskovalna naloga, Osnovna šola Vojnik (mentorica Milena Jurgec), Vojnik 1999.

<http://www.celjskozasavski.si/osebe/jabornegg,-pl.-altenfels-heinrich/257/>

<http://www.td-novacerkev.com/Predstavitev%20kraja%20-%20Lemberg.html>

<http://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4200905042.pdf> *Lemberg – nova turistična destinacija*. Raziskovalna naloga, Srednja šola za gostinstvo in turizem Celje (mentorica Polona Frajzman), Celje 2009.

www.stat.si/Popis2002//si/rezultati/NAS-T-111_T_Z_slo.xls *Popis prebivalstva*

<http://giskds.situla.org/evrd/>

http://www.zape.si/srd/srd_kataster.htm *Franciscejski kataster*

USTNI VIRI – informatorji

Marija Aubrecht Medved, Lemberg pri Novi Cerkvi 8
Marija Božnik, Hrenova 35

Marija Božnik, Lemberg pri Novi Cerkvi 17

Branko Jezernik, Nova Cerkev 22

Alojz Pušnik, Lemberg pri Novi Cerkvi 11

Rudolf Smrečnik, Lemberg pri Novi Cerkvi 12

Aleksander Škoflek, Lemberg pri Novi Cerkvi 19 a

S U M M A R Y

Historical-ethnological depiction of the settlement Lemberg pri Novi Cerkvi

The settlement Lemberg pri Novi Cerkvi, which may be traced back to the Roman times, experienced a major economic boom at the turn of the 18th and 19th centuries and in the years leading up to the Second World War. During that period, the settlement had a blooming leather trade, and the majority of the population derived their income from all kinds of labour services for the manor and work in the fields, barns, forest, hop fields, the local quarry, etc.

It is also important to note that when the Dobrna spa experienced its boom, the transit route to the health resort ran through Lemberg. At that time, the settlement had two or three taverns and stores. A major turning point in its development was brought about by the Second World War and the demise of the castle or, rather, the Galle family, which drove the inhabitants to seek work opportunities in nearby places, especially Celje. The settlement received the heaviest blow during the flood of 1954, which destroyed and damaged several buildings and facilities. As a result, the traditional crafts and trades, such as leather trade, milling and blacksmith trade, disappeared.

Today, the main portion of the Lemberg population consists of older people, with young families forming a small minority. The settlement still has an operating tavern and the Church of St. Catherine delivers mass services only on major holidays. The inhabitants are disappointed with the current reconstruction of the former mill. In their opinion, the mill could serve as a great tourist attraction, especially in connection with the local castle. However, since the reconstruction works have caused too much damage, it is no longer presentable as a tourist landmark and the revival of the settlement as a tourist destination is no longer possible.

On the other hand, the Lemberg inhabitants have been following sympathetically the restoration works on the castle, which give them some hope that local tourism has better days ahead.